

Betalar kvinnor ett högre pris för makten? Hot och våld mot svenska politiker

Sandra Håkansson

HOT OCH VÅLD MOT POLITIKER är ett allvarligt och växande problem, och mycket tyder på att kvinnliga politiker är särskilt utsatta. I denna rapport undersöks tre aspekter av fysiskt och psykiskt våld mot svenska politiker ur ett könsperspektiv: utsätts män och kvinnor olika mycket, utsätts de för olika typer av våld och påverkas de på olika sätt av våldet? Analysen baseras på enkäter och intervjuer med kommunpolitiker och riksdagsledamöter. Resultaten visar att framför allt mäktiga och synliga kvinnliga politiker utsätts för mer våld än manliga kollegor. Kvinnor utsätts dessutom oftare för en grövre form av trakasserier som inte riktar sig mot deras politiska aktivitet utan mot deras kön. Manliga politiker förefaller något mer benägna att överväga att lämna sina uppdrag som en följd av våldet, medan det får fler kvinnor att tystna i offentliga debatter.

Sandra Håkansson är doktorand i statsvetenskap vid Uppsala universitet.

SNS ANALYS | En stor del av den forskning som bedrivs är vid sin publicering anpassad för vetenskapliga tidskrifter. Artiklarna är ofta teoretiska och inomvetenskapligt specialiserade. Det finns emellertid mycket forskning, framför allt empirisk och policyrelevant sådan, som är intressant för en bredare krets. Målet med SNS Analys är att göra denna forskning tillgänglig för beslutsfattare i politik, näringsliv och offentlig förvaltning och bidra till att forskningen når ut i medierna. Finansiellt bidrag har erhållits från Jan Wallanders och Tom Hedelius Stiftelse. Författarna svarar helt och hållet för analys, slutsatser och förslag.

»Kvinnor utsätts för politiskt våld inte bara på grund av sina politiska uppfattningar, utan även på grund av sin könsidentitet.«

Inledning

Världen över befinner sig politiker i en situation där trakasserier, hot och skrämeltaktiker blir en alltmer normaliserad del av den politiska vardagen. Dessa företeelser undersöks ofta under samlingsbegreppet politiskt våld, där både fysiskt och psykiskt våld ingår. Flera policyaktörer och forskare har uttryckt en oro för att politiskt våld är ett könsbundet fenomen som drabbar kvinnor i politiken på ett särskilt sätt och därmed ökar kvinnors politiska exkludering.¹ Under 2000-talet har praktiker och forskare bland annat framhåvt att kvinnor drabbas av andra typer av politiskt våld än de som oftast studerats i traditionell forskning på temat. I kvinnors vittnesmål om politiskt våld framkommer mer psykiskt och sexuellt våld.² Flera aktörer har också påvisat att en misogyn strävan efter att bibehålla den manliga dominansen över politiken är ett motiv bakom politiskt våld riktat mot kvinnor.³ Kvinnor utsätts med andra ord för politiskt våld inte bara på grund av sina politiska uppfattningar, utan även på grund av sin könsidentitet.

Kunskapen om på vilket sätt och i vilken utsträckning politiskt våld är ett könsbundet fenomen är hittills begränsad. En stor andel av studierna om könsbaserat politiskt våld beskriver problemet baserat på kvinnors berättelser utan att jämförelser görs med mäns erfarenheter. Undersökningar saknas också om hur våldsoffrens positioner i den politiska strukturen spelar roll.

Denna rapport⁴ undersöker tre centrala aspekter som analyser av våld mot politiker ur ett könsperspektiv bör ta hänsyn till:

1. Hur mycket och hur ofta utsätts män respektive kvinnor för våld?
2. Utsätts män och kvinnor för olika typer av våld?

3. Får våldet olika konsekvenser för män och kvinnor?

Studien fokuserar på svenska politiker, och för att svara på den första frågan bygger jag på en tidigare studie jag gjort om svenska kommunpolitiker.⁵ Jag använder mig av enkätdata över svenska kommunpolitiker från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och undersöker deras utsatthet för såväl fysiskt som psykiskt våld. Jag analyserar könsskillnader i våldsutsatthet bland kommunpolitiker i allmänhet samt hur dessa könsskillnader ser ut i olika delar av den politiska hierarkin. Den andra frågan, huruvida kvinnor och män utsätts för olika typer av våld, besvaras genom en enkät- och intervjubaserad studie om trakasserier på nätet riktade mot riksdagsledamöter.⁶ Jag undersöker om det finns könsskillnader i utsatthet för olika typer av trakasserier på nätet. Den tredje frågan, om eventuella skillnader i konsekvenser av politiskt våld för kvinnor och män, besvaras med hjälp av samma enkät- och intervjubaserade studie med riksdagsledamöter som föregående fråga. Analysen fokuserar på i vilken mån våldet får politiker att överväga att lämna politiken eller tystna i debatter.

Kön, politik och våld

Det finns flera teoretiska skäl att förvänta sig att kvinnor utsätts för mer våld som politiker än manliga kollegor. På samma sätt som andra maktsfärer präglas politiken i hög utsträckning av könsstereotyper. Psykologisk forskning har funnit att stereotyper om önskvärda ledare inte stämmer överens med stereotyper om kvinnor.⁷ Av detta följer att kvinnor måste vara mer kvalificerade och skickliga än män för att uppfattas och behandlas som gångbara politiska

---

1. Se exempelvis Ballington 2018; Bardall 2011; Bjarnegård 2018; Centre for Social Research och UN Women 2014; Inter-Parliamentary Union 2018; Krook 2020; Krook och Restrepo Sanín 2016; NDI 2016.
2. Ballington 2018; Krook och Restrepo Sanín 2016.
3. Krook 2020; Krook och Restrepo Sanín 2020.
4. Rapporten är baserad på Erikson, Håkansson och Josefsson 2021 samt Håkansson 2021.
5. Håkansson 2021.
6. Erikson, Håkansson och Josefsson 2021.
7. Eagly och Karau 2002; Rudman och Glick 1999.

kandidater.⁸ Kvinnliga politikernas miss- tag möts dessutom med lägre tolerans,⁹ och deras uppförande mäts mot en högre moralisk standard.¹⁰

Experimentstudier visar att kvinnliga kandidater får betydligt sämre utvärderingar av sina kvalifikationer och av hur sympatiska de är, och skattas som mindre önskvärda, än män med samma kvalifikationer.¹¹ Vidare visar forskningen att kvinnor som uppvisar viktiga ledarkvaliteter som självförtroende, auktoritet och höga ambitioner (inom psykologin kallade agentiska egenskaper)¹² ogillas, medan män belönas för att uppvisa samma kvaliteter.¹³ Bland annat visar experimentstudier av fiktiva kandidater med samma kvalifikationer att agentiska män lättare får anställning än agentiska kvinnor, allt annat lika. Detsamma gäller politiska kandidater: människor visar sig vara mer benägna att rösta på en manlig än en kvinnlig kandidat med agentiska egenskaper. Även i de fall kvinnorna bedöms vara lika kompetenta som männen tycker man att de är mindre sympatiska. Enligt teorier om våld mot kvinnor i politiken är detta våld ett uttryck för ett motstånd mot kvinnors politiska deltagande och ett ogillande av politiskt aktiva kvinnor eftersom de utmanar den manliga politiska dominansen.¹⁴ Utifrån insikter i tidigare forskning om att kvinnor i politiken möter mer negativa känslor och sämre behandling än manliga motsvarigheter kan vi också förvänta oss att de möts med mer aggression.

Vidare kan vi förvänta oss att kvinnliga och manliga politiker utsätts för olika typer av våld. De ovan nämnda teorierna om fientliga attityder till kvinnliga politiska ledare gör att vi kan förvänta oss fler sexistiska inslag i den aggression som riktar sig mot kvinnor, såsom kvinnonedsättande språkbruk eller sexuella trakasserier och hot. Kommentarer som sexualiserar mottagaren och anklagelser om promiskuitet är vanliga i trakasserier av kvinnor i politiken världen över.¹⁵ Dessa trakasserier är ett uttryck för att kvinnor mäts mot högre moraliska måttstockar än män, vilket också gör promiskuitetsrykten mer skadliga (och kanske mer effektiva) när de riktar sig mot kvinnor. Sexualiseringen av kvinnor förstärker bilden av att de inte hör hemma i politiken.¹⁶ Tidigare forskning om politiker i det brittiska parlamentet har funnit att män utsätts för kränkande inlägg på Twitter oftare än kvinnor. Kvinnor utsätts där- emot oftare än män för hatretorik, det vill säga kommentarer som anspelar på politikerns grupptillhörighet, till exempel kön, sexuell läggning eller etnicitet.¹⁷

När det gäller förväntade könsskill-

nader i konsekvenserna av våld mot politiker finns ett mer begränsat fält av tidigare forskning att luta sig mot. I en studie om amerikanska borgmästare finner författarna att våld påverkar politikernas psykiska välbefinnande och karriärer negativt.¹⁸ Frekvensen av trakasserier hade en stor påverkan, vilket fick författarna att dra slutsatsen att det framför allt är återkommande attacker som med tiden bryter ner offrens politiska ambitioner och får dem att överväga att lämna politiken. Givet vad tidigare forskning antyder om kvinnors särskilda utsatthet kan vi därför också förvänta oss att deras politiska ambitioner påverkas mer negativt av våld än vad fallet är för män. På samma sätt kan man förvänta sig att kvinnliga politiker upplever starkare begränsningar vad gäller möjligheterna att delta fritt i det demokratiska samtalet. Om kvinnor utsätts för mer frekventa attacker, och attackerna har ett nedvärderande innehåll som specifikt riktar sig mot deras könsidentitet, kan de förväntas leda till att fler kvinnor än män tystas av politiskt våld.

Mått på fysiskt och psykiskt våld mot politiker

Med våld avses i denna studie handlingar som utförs med avsikt att åsamka fysisk eller psykisk skada. Definitionen bygger på Världshälsoorganisationens (WHO:s) formulering.¹⁹ Bland människor i allmänhet finns en stor variation i uppfattningen om vad som utgör våld och inte.²⁰ Forskning visar dock att kvinnliga och manliga politiker på gruppnivå har en liknande förståelse av vad våld innebär.²¹ De flesta som forskar om våld i allmänhet och politiskt våld i synnerhet brukar inkludera såväl fysisk som psykisk skada i definitionen av våld.²² I likhet med WHO begränsar jag mig här till avsiktliga handlingar.

Självrapporterade data, till exempel data från enkäter och intervjuer, medför alltid en inneboende risk att respondenterna tolkar frågorna på olika sätt. Att ställa en öppen fråga om huruvida respondenten har utsatts för våld kan därför ge ett osäkert mått på våldsutsatthet, eftersom spridningen är stor i hur olika personer definierar våld. För att minimera detta problem är det viktigt att ställa så precisa frågor som möjligt.²³

Å andra sidan finns flera fördelar med att använda självrapporterade data för att mäta utsattheten för våld. Andra möjliga datakällor, till exempel rapporterade brott till polisen eller rapporterade fall i media, medför nämligen stora risker för ojämn rapportering.²⁴ Under-

8. Fox och Lawless 2010; Lawless och Pearson 2008; O'Brien och Rickne 2016.
9. Eggers, Vivyan och Wagner 2017; Lawless och Fox 2010.
10. Barnes och Beaulieu 2014.
11. Se exempelvis Okimoto och Brescoll 2010 eller Rudman m.fl. 2012.
12. I psykologisk forskning görs en skillnad mellan agentiska egenskaper (*agentive attributes*) och samverkans egenskaper (*communal attributes*). I ledarskapsforskning syftar agentiska egenskaper på självförtroende, individualism, höga ambitioner och ett handlingskraftigt ledarskap. Samverkans egenskaper kan i stället definieras som omsorg, betoning av det gemensamma bästa, lyhördhet och ett inkluderande ledarskap. Könstereotyper om män stämmer väl överens med den första kategorin av egenskaper, medan könstereotyper om kvinnor stämmer överens med den senare. Se till exempel Eagly och Karau 2002.
13. Se exempelvis Eagly och Karau 2002; Rudman m.fl. 2012; Rudman och Glick 1999; Schneider, Bos och DiFilippo 2022.
14. Krook och Restrepo Sanin, 2016.
15. Bardall 2013; Inter-Parliamentary Union 2018.
16. Krook 2020; Krook och Restrepo Sanin 2016.
17. Ward och McLoughlin 2020.
18. Herrick och Franklin 2019.
19. Krug m.fl. 2002.
20. Imbusch 2003.
21. Se Håkansson 2023.
22. de Haan 2008; Höglund 2009; Imbusch 2003.
23. Se Håkansson 2023 (kommande).
24. Till exempel är rapporterade fall till polisen en olämplig datakälla eftersom benägenheten att anmäla varierar stort och till exempel påverkas av i vilken grad ett brottsoffer tror att anmälan kommer att leda till dom eller till ersättning från försäkringsbolag (BRÅ 2006). Rapporteringen av fall i media är inte heller en tillförlitlig källa eftersom media tenderar att rapportera mer om vissa typer av våld än andra.

sökningar av kränkningar i digitala miljöer använder ibland data från Twitter för att undersöka förekomsten av till exempel ohövliga tweetar. Även här finns dock risken att datamaterialet inte ger en helhetsbild. Direkta hot raderas ofta från Twitter, och en stor del av de kränkningar som politiker utsätts för förekommer i privata meddelanden och inte i den offentliga kommunikation som forskare kan få tillgång till. Dessutom utsätts politiker för hot och trakasserier på fler platser än Twitter. Politikernas egen rapportering om sin utsatthet i exempelvis enkäter är därför att föredra, eftersom den ger en bild av politikergruppens totala utsatthet för olika former av kränkningar.

POLITIKERNAS TRYGGHETS-UNDERSÖKNING (PTU)

Brottsförebyggande rådets enkät Politikernas trygghetsundersökning (PTU) är fördelaktigt utformad eftersom den inte utgår från att alla respondenter har samma förståelse av vad som utgör våld och inte. I enkäten ställs en listbaserad fråga – »Skedde någon eller några av dessa händelser under föregående år?» – och respondenterna kryssar för de händelser de upplevt under det senaste året (se figur 1). PTU har genomförts vartannat år sedan år 2012, och i denna studie använder jag mig av tre upplagor av enkäten: 2012, 2014 och 2016. Enkäten skickas till samtliga förtroendevalda i Sveriges kommuner, regioner och riksdag. Här använder jag mig bara av svaren från kommunpolitiker, för att kunna analysera politiker som är så jämförbara som möjligt. Svarefrekvensen bland kommunpolitikerna har legat stadigt på över 60 procent (mellan 8 000 och 9 000 observationer per år), vilket gör PTU till ett ytterst högkvalitativt och tillförlitligt mått på våld mot politiker.²⁵

I figur 1 redovisas hur många svenska kommunpolitiker i absoluta tal som utsätts för respektive typ av våld under år 2016. Av figuren framgår tydligt att få kommunpolitiker utsätts för fysiskt våld. I genomsnitt drabbas 3 procent av svenska kommunpolitiker av någon form av fysiskt våld varje år, och i de flesta fall handlar det om skadegörelse snarare än våld mot personen. En betydligt större andel politiker utsätts dock för psykiskt våld. Omkring 25 till 30 procent av svenska politiker drabbas årligen av psykiskt våld, och en stor andel av detta sker via digitala kanaler. De typer av våld som flest drabbas av är desamma för kvinnliga som för manliga politiker.

Könsskillnader i utsatthet för våld

För att analysera könsskillnader i våldsutsatthet har jag slagit samman alla händelser som redovisas i figur 1 till ett enda mått på våldsutsatthet. I analyserna undersöker jag andelen politiker som utsätts för minst en form av våld under ett år. Jag skattar sambandet mellan kön och våldsutsatthet genom OLS-regressioner, vilket ger ett estimat för skillnaden i andelen utsatta kvinnliga och manliga politiker i procentenheter.²⁶ I analysen tar jag hänsyn till att observationer kan vara korrelerade inom kommuner.²⁷

Mina beräkningar visar att kvinnliga kommunpolitiker utsätts för något mer våld än manliga. Skillnaden är cirka 1 procentenhet och är statistiskt signifikant. Den kan inte förklaras av det faktum att kvinnor har en högre sannolikhet att komma till makten i vissa partier eller i vissa kommuner än andra, och att dessa faktorer kan vara korrelerade med graden av politiskt våld. Könsskillnaden kvarstår när jag lägger in fixa effekter för åtta partier, tre år och 290 kommuner. Det innebär att jag jämför kvinnor och män inom samma parti, under samma år och inom samma kommun. Skillnaden går inte heller att förklara med skillnader i individuella karaktäristika, såsom ålder, inhemsk kontra utländsk bakgrund eller graden av aktivitet på sociala medier.²⁸

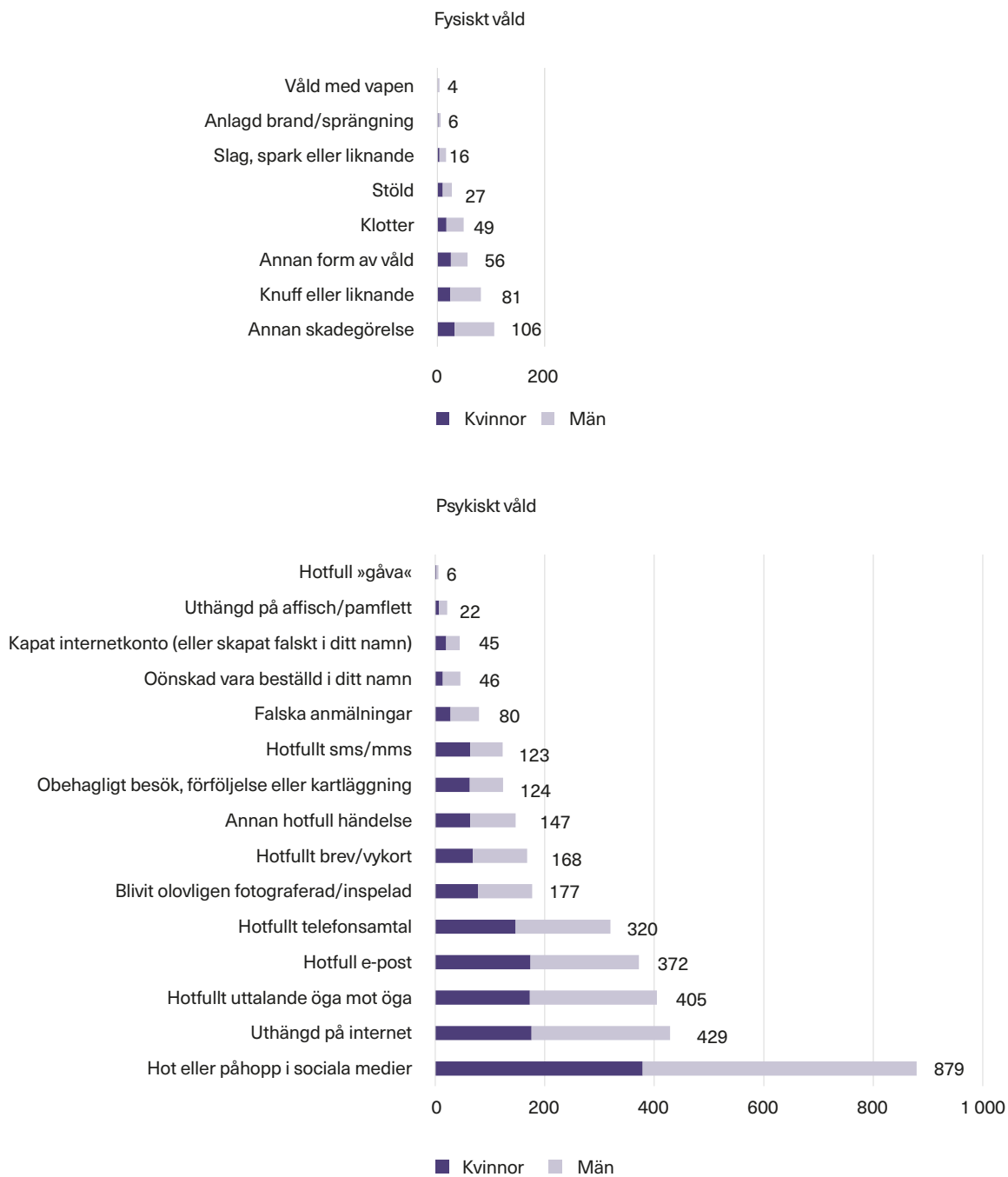
Sammanfattningsvis kan man konstatera att det finns en robust skillnad mellan kvinnors och mäns utsatthet för våld bland svenska kommunpolitiker, men att skillnaden är förhållandevis liten.²⁹

SKILLNADERNA I VÅLDSUTSATTHET ÖKAR MED MAKTNIVÅN

Härnäst undersöker jag hur könsskillnaderna ser ut i olika delar av den politiska makthierarkin. Könsskillnaderna kan nämligen antas vara mer markanta bland mäktigare politiker. Positioner högre upp i makthierarkin kräver mer auktoritet och självförtroende, och förknippas i högre utsträckning med maktökande beteende än lägre positioner. Det är därför troligt att kvinnor med ledarskapspositioner som kommunstyrelsens ordförande eller nämndordförande uppfattas som mer agentiska. Kvinnor på högre maktpositioner är också mer synliga i offentligheten, och därmed kan de av potentiella förövare lättare uppfattas som kvinnor som utmanar den manliga dominansen i politiken. Precis som litteratur om kön och politiska karriärer visar att kvinnor möter markanta hinder när de avancerar till högre politiska positioner³⁰ kan vi förvänta oss att kvinnor högre upp i

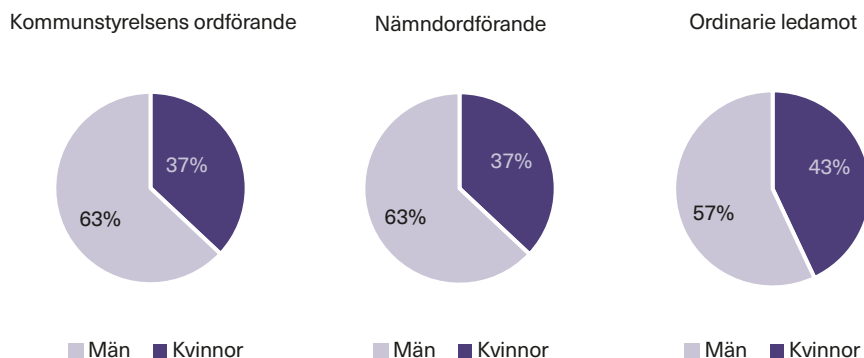
25. I originalartikeln (Håkansson 2021) gör jag en bortfallsanalys som visar att andelen som svarat på enkäten speglar populationen av svenska kommunpolitiker vad gäller exempelvis könsfördelning för respektive år, maktnivå och parti.
26. Originalartikeln (Håkansson 2021) undersöker även andra typer av analyser, såsom *logit*- och *count*-modeller. Resultaten är i centrala avseenden desamma i dessa specifikationer.
27. Andelen politiker som utsätts för våld varierar mellan kommuner. Till exempel kan en lokal politisk fråga medföra att hot riktas mot många politiker i en kommun, eller också kan en viss förövare trakassera flera av politikerna i kommunen. En enskild politikers utsatthet kan därmed inte sägas vara oberoende av andra politikernas utsatthet i samma kommun. Jag klustrar därför standardfehlen på kommunnivå för att undvika risken att överskatta precisionen i sambandet mellan kön och våldsutsatthet.
28. Könsskillnaden är i stort sett konstant oavsett vilka kontroller som inkluderas i analysen. Sambandet blir dock statistiskt signifikant först när jag inkluderar fixa effekter för partier, vilket beror på att ett av de politiska partierna, nämligen Sverigedemokraterna, sticker ut vad gäller både könsfördelningen i sin representation och våldsutsattheten. Sverigedemokrater är överrepresenterade som offer för politiskt våld, och partiet har också den högsta manliga representationen (80 procent i det analyserade urvalet jämfört med 52 till 63 procent i övriga partier). Eftersom ett parti uppvisar extremvärden vad gäller både könsfördelning och våldsutsatthet framträder precisionen i sambandet mellan dessa variabler tydligare vid en kontroll för respondenternas partitillhörighet.
29. BRÅ drar en liknande slutsats i sin analys av könsskillnader i politikernas utsatthet för våld och trakasserier under år 2018, se Nordén 2018.
30. Se exempelvis Folke och Rickne 2016; O'Brien 2015.

Figur 1. Antal drabbade kommunpolitiker per våldsform år 2016.

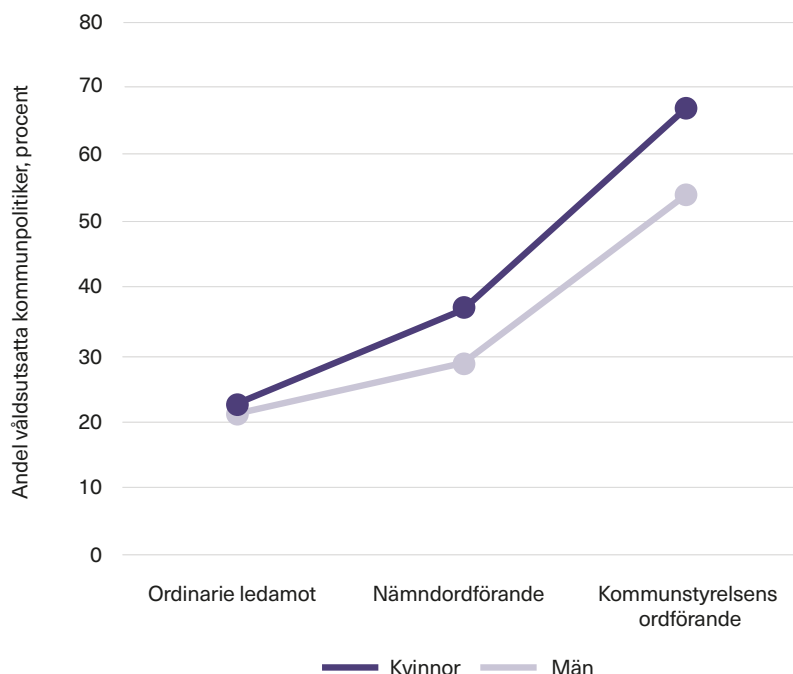
Anm.: Min bearbetning av data från Politikernas trygghetsundersökning för år 2016 (Brottsförebyggande rådet). Antal enkätsvar: 6 758. Totalt utsattes 3 procent av kommunpolitikerna för någon form av fysiskt våld och 24 procent för någon form av psykiskt våld.

Figur 2. Könsfördelningen på olika maktnivåer i kommunpolitiken.

Anm.: Data från Statistiska centralbyrån.

Figur 3. Våldsutsatthet per kön och maktnivå, genomsnitt för år 2012, 2014 och 2016.

Anm.: Min bearbetning av data från Politikernas trygghetsundersökning för år 2012, 2014 och 2016 (Brottsförebyggande rådet). För mer information, se Håkansson (2021).

ledarskapshierarkin möter ännu mer fientlighet och utsätts för ännu mer våld än män på samma positioner jämfört med längre ned i hierarkin.

Dessa faktorer gör det angeläget att jämföra kvinnliga och manliga politiker som befinner sig på samma maktnivå. Det är fördelaktigt att undersöka denna fråga i Sverige, eftersom kvinnor här återfinns på alla politiska maktnivåer i tillräckligt hög utsträckning för att möjliggöra sådana jämförelser. Ett vanligt sätt att identifiera maktnivåerna i svensk kommunpolitik är att skilja mellan ordinarie ledamöter, nämndordförande

och kommunstyrelsens ordförande (se figur 2).³¹

I figur 3 redovisar jag hur utsattheten för våld varierar över makthierarkin. Här framgår att maktnivån spelar stor roll. Ungefär 20 procent av de ordinarie ledamöterna utsätts för någon form av våld under ett år, bland nämndordförande är genomsnittet mer än 10 procentenheter högre – och bland kommunstyrelsens ordförande (KSO:er) utsätts i genomsnitt så mycket som 60 procent för våld varje år.

Figuren visar också tydligt att könsskillnaden i våldsutsatthet ökar med

31. Montin 2014.

»Ju högre i makt-hierarkin vi tittar, desto större är skillnaden mellan kvinnors och mäns utsatthet för våld.«

maktnivån. Risken att utsättas för våld ökar med maktnivån för alla politiker, men ökningen är större för kvinnor än för män. Jag har även analyserat könsskillnaderna i våldsutsatthet på olika maktpositioner med hjälp av OLS-regressioner.³² Bland ordinarie ledamöter är könsskillnaden i våldsutsatthet ungefär en procentenhet. Bland nämndordförande utsätts ungefär 8 procentenheter fler kvinnor än män för våld, och skillnaden är statistiskt signifikant. Bland KSO:er slutligen är skillnaden ungefär 12 procentenheter. Skillnaderna kvarstår när jag inkluderar fixa effekter, det vill säga när jag jämför kvinnor och män från samma parti, under samma år och från samma kommun. De uppmätta skillnaderna påverkas inte heller när jag kontrollerar för individuella egenskaper (desamma som i den föregående analysen). Den statistiska signifikansen kvarstår för nämndordförandenivån i samtliga modeller. För KSO-nivån är resultaten inte längre statistiskt signifikanta när jag inkluderar fixa effekter för kommuner. Detta förklaras sannolikt av att antalet observationer är litet i detta fall, då få kommuner hade haft både en kvinnlig och en manlig KSO under den femårsperiod som datamaterialet täcker. Storleken på estimatet för könsskillnaden kvarstår dock. Ju högre i makt-hierarkin vi tittar, desto större är skillnaden mellan kvinnors och mäns utsatthet för våld.

Analysen antyder alltså att förövare riktar sitt våld mot mäktiga kvinnor i högre utsträckning än mot mäktiga män. Resultaten stämmer överens med de teoretiska förväntningarna om att kvinnor utsätts för mer våld när de utmanar den manliga politiska dominansen.

MEDIAL SYNLIGHET MER KOSTSAM FÖR KVINNliga POLITIKER

I en ytterligare analys undersöker jag hur risken att utsättas för våld påverkas av synlighet i media för kvinnor respektive män. Om det stämmer att förövare på grund av negativa attityder till kvinnliga politiska ledare i högre utsträckning riktar sitt våld mot kvinnor än män kan vi förvänta oss att medial synlighet är mer korrelerad med våldsutsatthet för kvinnor än för män. PTU-enkäten innehåller en fråga där respondenterna skattar i hur hög grad de är synliga i media (innan de svarar på frågorna om våldsutsatthet).

Min analys visar att graden av självskattad medial synlighet är starkt korrelerad med graden av våldsutsatthet. Av dem som uppger att de inte alls är omskrivna i media utsätts i genomsnitt 7 procent för våld varje år, medan andelen våldsutsatta bland dem som uppger att de omskrivs i media mycket ofta är 63 procent. Sambandet mellan medial

synlighet och våldsutsatthet är statistiskt signifikant och kvarstår till exempel vid kontroll för respondenternas positioner i makt-hierarkin. Stor synlighet i media medför med andra ord en ökad risk att utsättas för våld.

I figur 4 skattar jag skillnaden i våldsutsatthet mellan kvinnliga och manliga politiker uppdelade i två grupper: de som får mycket uppmärksamhet i media (de fyllda cirkelarna) och de som får lite uppmärksamhet i media (de genomskinliga cirkelarna). Även här analyserar jag könsskillnaden per maktnivå. Figuren visar att medial synlighet medför en ännu högre kostnad för kvinnor än för män. Kvinnor i båda grupperna utsätts för mer våld än jämförbara män, men könsskillnaden i våldsutsatthet är betydligt större bland de politiker som syns mycket i media än i den grupp som syns lite. På alla de tre maktnivåerna utsätts kvinnor för ungefär 12 procentenheter mer våld än män inom den grupp politiker som syns mycket i media.

MÖJLIGA FÖRKLARINGAR?

I min originalartikel (Håkansson 2021) undersöker jag flera potentiella förklaringar till de uppmätta könsskillnaderna i våldsutsatthet. Mina analyser visar i korthet att det inte finns någon personlighetsskillnad mellan kvinnor och män i politiken i allmänhet, och inte heller i den politiska toppen. Med andra ord kan könsskillnaderna inte förklaras med att kvinnor som når politisk makt skulle ha en annan typ av personlighet än sina manliga motsvarigheter.

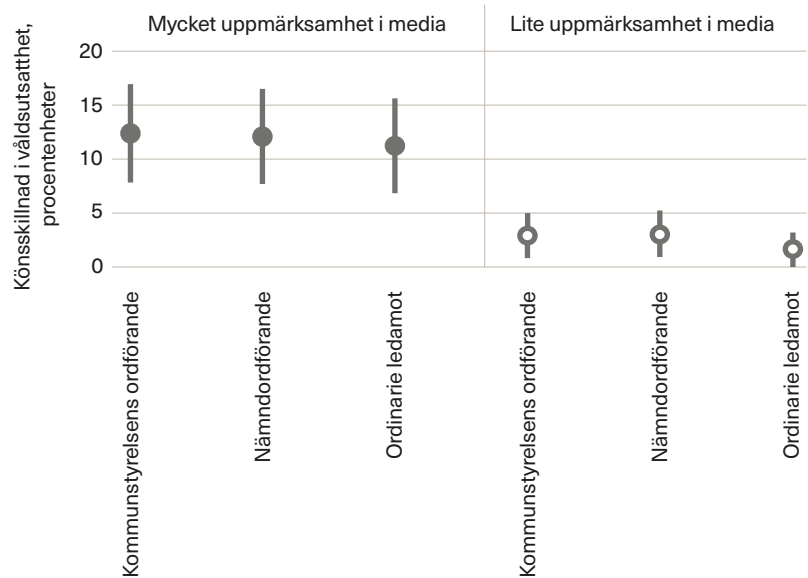
I en annan analys undersöker jag om det är så att kvinnor och män gör olika saker som politiker och huruvida detta kan förklara könsskillnaden i våldsutsatthet. Kvinnor och män i kommunpolitiken sitter förvisso till viss del i olika nämnder. Till exempel sitter fler kvinnor än män i socialnämnder, som ofta fattar känsliga beslut med direkt inverkan för kommunens invånare. Eftersom de flesta KSO:er inte ingår i någon nämnd kan denna aspekt inte förklara varför könsskillnaden i våldsutsatthet är som störst i toppen av den politiska makt-hierarkin, men i teorin skulle den kunna förklara skillnaderna mellan kvinnliga och manliga politikere utsatthet på lägre maktnivåer. Analysen visar dock att inte heller skillnaden i utsatthet bland ordinarie ledamöter eller nämndordförande kan förklaras av könsfördelningen över olika nämnder.

Skillnaden i våldsutsatthet mellan kvinnliga och manliga politiker, och att denna skillnad dessutom ökar med maktnivån, beror alltså inte på att kvinnliga politiker är annorlunda eller att de gör andra saker som politiker än deras manliga kollegor.

32. Detta görs genom interaktioner, där kön interageras med maktnivå. Även kontrollvariablerna interageras med maktnivån eftersom även estimaten för varje kontrollvariabel skulle skilja sig i uppdelade analyser för respektive maktnivå.

Figur 4. Könsskillnader i våldsutsatthet per maktnivå och efter grad av synlighet i media, genomsnitt för år 2012, 2014 och 2016.

Anm.: Data från Politikernas trygghetsundersökning för år 2012, 2014 och 2016 (Brottsförebyggande rådet). De fyllda cirkelarna avser politiker som rapporterar att de är omskrivna i mycket stor eller ganska stor omfattning, de genomskinliga cirkelarna politiker som rapporterar att de omskrivs i ganska liten omfattning, mycket liten omfattning eller inte alls. Positiva estimat indikerar en situation där kvinnor utsätts mer än män, värdet noll en situation där det inte finns någon könsskillnad, och negativa estimat en situation där män utsätts mer än kvinnor. Figuren visar estimat för könsskillnader från OLS-regressioner samt 95 procents konfidensintervall. För mer information, se Håkansson (2021).

Könsskillnader i typer av våld

Nästa fråga handlar om möjliga könsskillnader i de typer av våld som politiker utsätts för. Detta undersöker jag genom att specifikt fokusera på trakasserier på nätet. Som tidigare konstaterats är psykiskt våld i syfte att påverka offret mentalt och känslomässigt den vanligaste formen av våld mot politiker. Som framgick i figur 1 är sociala medier den arena där flest trakasserier sker mot såväl kvinnor som män. Sociala medier är också en allt viktigare arena för politisk kommunikation överlag, och bland riksdagsledamöter ses sociala medier som ett centralt verktyg för att kommunicera med väljarna.³³

Trakasserier på nätet mot politiker kan ses som en form av psykiskt våld som i hög grad sker offentligt och samtidigt är ett ingrepp i den privata sfären. De är offentliga på så vis att syftet ofta är att inte bara påverka den person som utsätts utan också att nå en bredare publik och därmed sprida ett visst budskap. Trakasserier kan också delas

och föras vidare av andra och därmed få en ännu större offentlig spridning. Samtidigt är de ett ingrepp i den privata sfären eftersom personen som drabbas ofta utsätts på mer eller mindre privata konton. I och med att politiker förväntas vara uppkopplade hela tiden när trakasserier också direkt in i hemmet, och därför kan det vara svårt att distansera sig från dem.

Genom en enkät år 2016 till samtliga riksdagsledamöter samlade jag tillsammans med två kollegor in data i en rad olika frågor. Enkäten hade en mycket hög svarsfrekvens: 82 procent. Vi intervjuade också 40 unga riksdagsledamöter.³⁴ Enkäten och intervjuerna handlade bland annat om politikernas utsatthet för olika former av kränkningar i sociala medier. I enkätundersökningen frågade vi hur ofta ledamöterna hade utsatts för tre former av trakasserier på sociala medier: direkta hot, kränkande kommentarer och kommentarer kopplade till kön eller sexualitet. Vi ställde också frågan om de övervägt att lämna sitt uppdrag som riksdagsledamot. Intervjuerna fokuserade på flera aspekter av

33. Hermans och Vergeer 2013; Larsson och Kalsnes 2014.

34. Vi intervjuade riksdagsledamöter under 35 år, som det vid tillfället fanns cirka 70 av i riksdagen. Av de 40 ledamöter som intervjuades var 20 kvinnor och 20 män. Vi såg till att välja respondenter från alla partier i ungefärlig proportion till deras representation i riksdagen. Vi eftersträvade också en spridning i hur framträdande deras roll var i fråga om ledarskapsuppdrag. Utöver kön och ålder tog vi däremot inte hänsyn till andra personliga egenskaper, såsom inhemsk kontra utländsk bakgrund. Det fanns inga tecken på att de aspekter vi undersökte varierade mellan exempelvis partier. Snarare framträdde en samstämmighet oavsett partitillhörighet i både enkät- och intervjudatamaterialet. Att intervjuerna skulle ha gett en skev och icke-representativ bild förefaller därför osannolikt.

»Det är en betydande skillnad i hur ofta kvinnliga respektive manliga politiker utsätts för kommentarer om sitt kön eller sin sexualitet.«

arbetsmiljön i riksdagen, där erfarenheter av sociala medier var ett av inslagen.

Enkätmaterialen visar inga uppenbara könsskillnader vare sig när det gäller direkta hot eller kränkande kommentarer (se figur 5). Politikerna fick svara på hur ofta de mottar direkta hot på sociala medier på en skala mellan 0 och 10, där 0 är aldrig och 10 mycket ofta. Medelvärden för män är 2,7 och för kvinnor 2,5. När det gäller kränkande kommentarer på sociala medier är medelvärdet 4,6 för män och 4,9 för kvinnor. Könsskillnaderna är alltså mycket små, och dessutom långt ifrån statistiskt signifikanta.

Riksdagsledamöternas svar gällande hur ofta de utsätts för kommentarer på sociala medier med koppling till kön eller sexualitet skiljer sig dock markant åt mellan kvinnor och män. Här är medelvärdet för män 1,2 och för kvinnor 3,4, och skillnaden är statistiskt signifikant. Det är värt att notera att 16,8 procent av kvinnorna men bara 0,6 procent av männen utsätts för sådana kommentarer *ofta* eller *mycket ofta*. Det är med andra ord en betydande skillnad i hur ofta kvinnliga respektive manliga politiker utsätts för kommentarer om sitt kön eller sin sexualitet. Sådana kommentarer kan sägas vara en del av den politiska vardagen för de totalt 41 procent av kvinnorna som uppger att de möter detta *återkommande*, *ofta* eller *mycket ofta*. Detsamma gäller för bara 12 procent av männen.

Skillnaderna mellan kvinnliga och manliga riksdagsledamöters utsatthet för olika former av trakasserier på nätet analyseras vidare i figur 6. Liksom i tidigare fall bygger jag analysen där på OLS-regressioner, med den skillnaden att analysen gäller graden av utsatthet, som går från 0, aldrig, till 10, mycket ofta. Resultaten bekräftar det vi såg i figur 5. Kvinnor och män utsätts i liknande grad för direkta hot och kränkande kommentarer i sociala medier, men kvinnor utsätts i högre grad för kommentarer kopplade till kön eller sexualitet. Dessa skillnader går inte att förklara med partitillhörighet eller individuella egenskaper såsom att vara en nykomling i politiken, att ha en ledarskapsroll eller att vara ung.

Intervjuerna med unga riksdagsledamöter belyser dessa aspekter ytterligare. Männen berättar att de framför allt utsätts för kränkande kommentarer i egenskap av politiker, medan kvinnorna i avsevärt högre grad uppger att de utsätts för kränkande kommentarer i egenskap av kvinnor eller sexualiserade varelser. En stor majoritet av de kvinnor vi intervjuade – mer än två tredjedelar – uppger att de får ta emot kommentarer som riktar sig mot dem som kvinnor

snarare än som politiker. Det är däremot ovanligt att män upplever kommentarer som sexualiserar dem eller som på något annat sätt anspelar på att de är män. Det enda undantaget i intervjuerna är en man som berättar att han fått kommentarer om att han borde utföra vissa sexuella handlingar (Respondent 34). De intervjuade kvinnorna däremot beskriver flera olika typer av trakasserier som inbegriper könsnedsettande språkbruk, sexualiserande kommentarer, sexuella inviter och våldtäktshot. Trakasserier innehåller ofta grova och stötande uttryck.

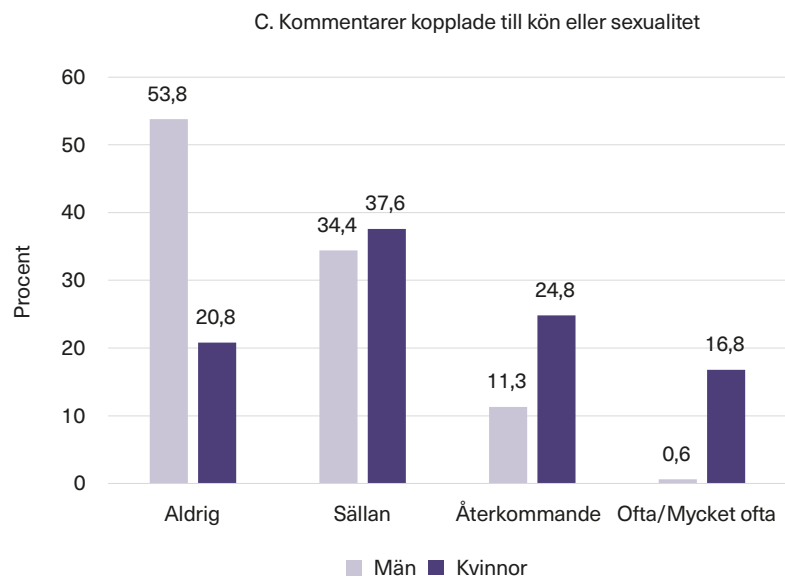
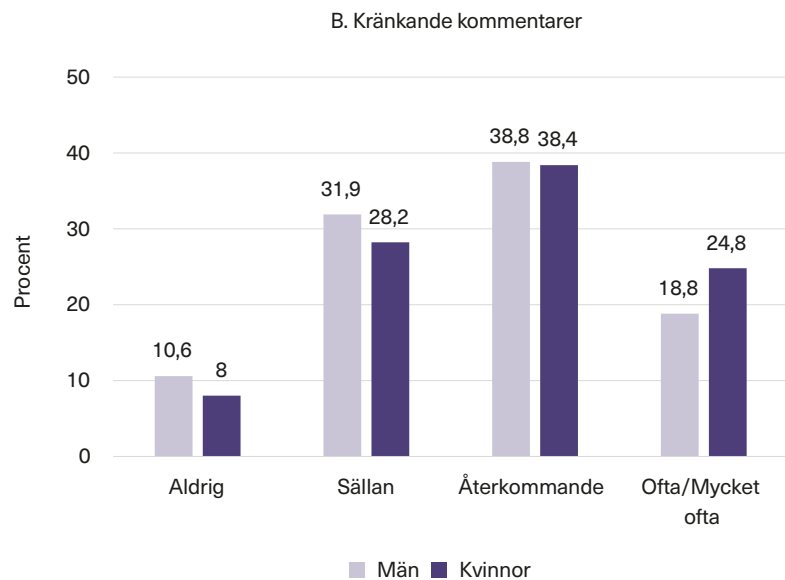
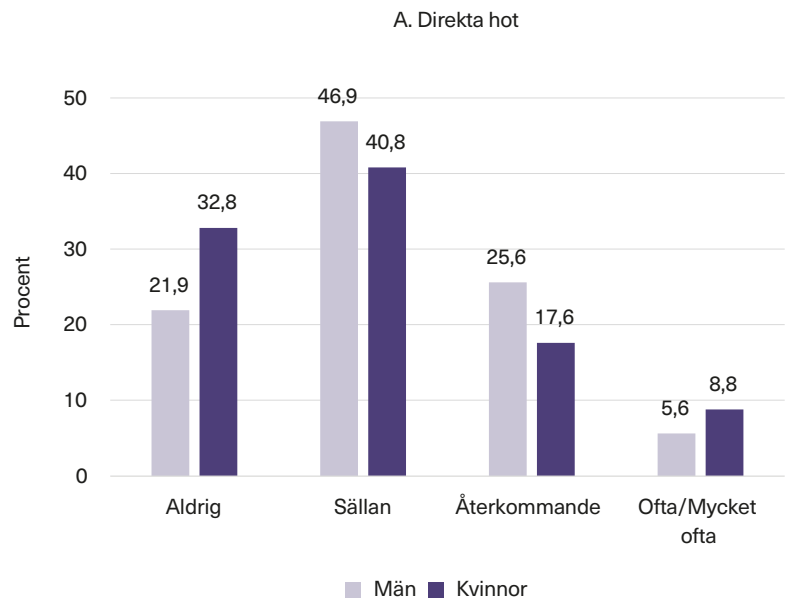
En av respondenterna uppger att reaktionerna skiljer sig avsevärt åt när kvinnliga och manliga politiker skriver meddelanden på sociala medier med i princip samma innehåll (R29). En av kvinnorna, som överlag ser mycket positivt på sociala mediernas potential och engagerar sig aktivt i dialog med allmänheten, menar att kvinnor behandlas betydligt sämre än män. Tillmälen som »hora« och »bitch« förekommer ofta i havererade diskussioner (R10). En annan kvinna uppger att äldre män ofta skriver vänligt sinnade kommentarer till henne, vilket hon upplever som en motvikt mot allt näthat. Efter en tid framkommer det dock att de haft andra intentioner: »Sen har det kommit kommentarer om mitt utseende och att dom är sexuellt intresserade och det är svårt att hantera« (R49). Vid flera tillfällen har hon fått meddelanden mitt i natten, och när hon avisat kommentarerna har de övergått i rena hot. Andra kvinnor berättar om liknande erfarenheter.

Ytterligare exempel på sexuella trakasserier är att kvinnliga riksdagsledamöter får ta emot så kallade »dick pics« (R41) och att de får höra att de »har nog fått för lite sex eller för lite kuk« (R44). En kvinna hade anklagats för att ha fått sin position i riksdagen på grund av vem hon legat med (R43). En del av de sexualiserande kommentarerna inbegriper allvarliga hot om våld, såsom »du borde våldtas« (R3). En kvinna förföljdes under flera år av en ovänligt sinnad person som sedan dömdes för sitt handlande (R14). Hon hade också fått hot om att »våldtas och styckas«, särskilt när hon engagerat sig i diskussioner på Twitter om sexuell våld mot kvinnor.

De sexualiserande kommentarer som kvinnor ofta utsätts för drar uppmärksamheten från den politiska rollen till deras person och könsidentitet. Detta undergräver deras legitimitet som folkvalda och förstärker normen om politiken som en manlig sfär där kvinnor inte hör hemma.³⁵

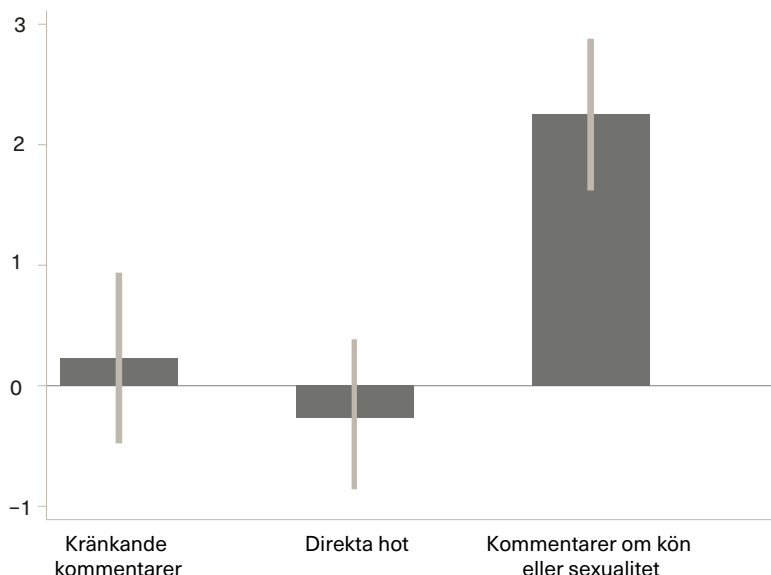
35. Krook och Restrepo Sanín 2016.

Figur 5. Andel riksdagsledamöter som upplever direkta hot, kränkande kommentarer och kommentarer kopplade till kön eller sexualitet på sociala medier.

Anm.: Data från enkät till riksdagsledamöter år 2016 (Erikson, Håkansson och Josefsson 2021). Enkätfrågan löd: »Har Du varit med om följande på sociala medier? (Skala från 0, aldrig, till 10, mycket ofta) A. Du får direkta hot. B. Du får kränkande kommentarer. C. Du får kommentarer som är kopplade till kön/sexualitet.« I figuren tolkas 0 som aldrig, 1–3 som sällan, 4–7 som återkommande och 8–10 som ofta eller mycket ofta.

Figur 6. Könsskillnader avseende typer av angrepp i sociala medier.

Anm.: Data från enkät till riksdagsledamöter år 2016 (Erikson, Håkansson och Josefsson 2021). Enkätfrågan löd: »Har Du varit med om följande på sociala medier? (Skala från 0, aldrig, till 10, mycket ofta) A. Du får direkta hot. B. Du får kränkande kommentarer. C. Du får kommentarer som är kopplade till kön/sexualitet.« Positiva estimat indikerar en situation där kvinnor utsätts mer än män, värdet noll en situation där det inte finns någon könsskillnad, och negativa estimat en situation där män utsätts mer än kvinnor. Figuren visar estimat från OLS-regressioner samt 95 procents konfidensintervall. Modellerna innefattar kontroller för ung, nykomling, ledarskapsposition och partitillhörighet. För mer information, se Erikson, Håkansson och Josefsson (2021).

Kommentarerna som kvinnor rapporterar om kan jämföras med hur män beskriver typiska trakasserier som de utsätts för. En av männen berättar om en lång konversation på sociala medier där någon kallade honom »en katastrof eftersom han är så okunnig och oinsatt«, en annan menade att han är »obildbar och inte kan ta till sig information«, och någon ytterligare att »han är nog mutad« (R15). Denna typ av kommentarer är obehagliga och nedsättande, men angriper den politiska kompetensen och lämpligheten, inte personens kön eller sexualitet. Trakasserier som angriper en persons grupp-tillhörighet, såsom kön eller etnicitet, brukar inom forskningen anses utgöra en grövre form av kränkning än trakasserier som innehåller allmänt otrevligt språk eller angriper en persons officiella roll.³⁶

De riksdagsledamöter som har invandrarbakgrund eller är öppet homosexuella uppger också att en stor del av de trakasserier de upplever på sociala medier riktas mot deras härkomst eller sexuella läggning. En homosexuell ledamot med utländsk bakgrund säger så här om attackerna på

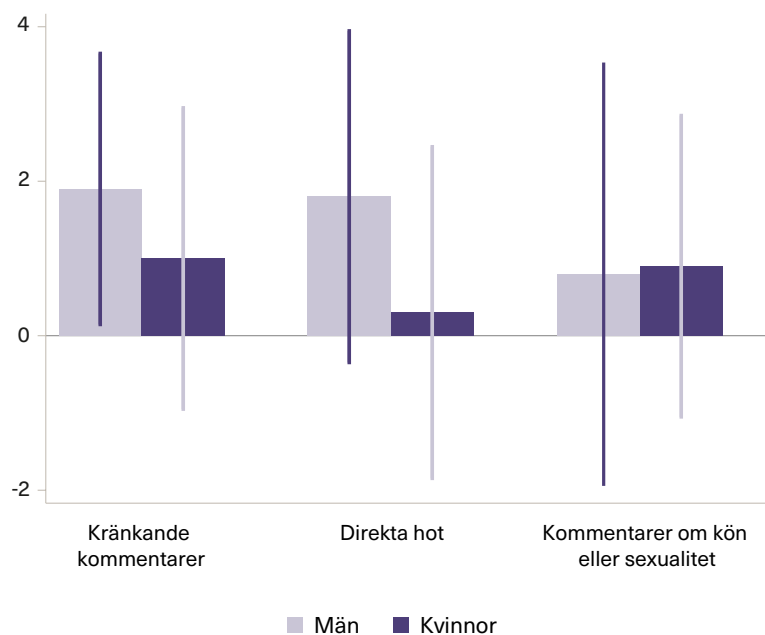
sociala medier: »90 procent av fallen handlar om min etniska bakgrund och resten om min sexuella läggning. När jag någon gång kallas för idiot bryr jag mig knappt« (NN). Dessa trakasserier liknar dem som gäller könsidentitet på det sättet att de riktar sig mot politikerns sociala bakgrund och identitet, inte mot dennes åsikter eller politiska agerande.

Sammantaget kan man konstatera att det finns en betydande skillnad i den typ av trakasserier som kvinnliga och manliga politiker utsätts för på sociala medier. Medan det inte finns några könsskillnader i andelen utsatta eller graden av utsatthet när det gäller direkta hot eller kränkande kommentarer, finns det en avsevärd skillnad vad gäller könsrelaterade kommentarer. Såväl enkätdata som intervjudata visar att kvinnliga riksdagsledamöter oftare utsätts för trakasserier som har att göra med deras kön. Kvinnor utsätts för nedsättande kommentarer, trakasserier och hot som explicit angriper dem som kvinnor och sexualiserar dem på olika sätt. Män verkar däremot inte trakasseras i egenskap av män, och det är betydligt mer ovanligt att de utsätts för sexu-

36. Se exempelvis Chen m.fl. 2020; Kuperberg 2021; Oz, Zheng och Chen 2018; Ward och McLoughlin 2020.

»Män som utsätts för trakasserier på nätet är något mer benägna att överväga att lämna politiken än kvinnor.«

Figur 7. Samband mellan trakasserier på nätet och överväganden om att lämna politiken.

Anm.: Data från enkät till riksdagsledamöter år 2016 (Erikson, Håkansson och Josefsson 2021). Beroende variabel (y-axel): Har du övervägt att lämna ditt uppdrag som riksdagsledamot? Skala från 0, aldrig, till 10, mycket ofta. Huvudsaklig oberoende variabel (x-axel): Har Du varit med om följande på sociala medier? A. Du får direkta hot. B. Du får kränkande kommentarer. C. Du får kommentarer som är kopplade till kön/sexualitet. Skala från 0, aldrig, till 10, mycket ofta. Figuren visar estimat från OLS-regressioner samt 95 procents konfidensintervall i separata modeller för män och kvinnor. Modellerna innefattar kontroller för ung, nykomling, ledarskapsposition och partitillhörighet. För mer information, se Erikson, Håkansson och Josefsson (2021).

aliserande kommentarer. De kränkande kommentarer som män utsätts för rör överväganden deras roll som politiker.

Könsskillnader i konsekvenser av våld

Den sista frågan jag behandlar i denna rapport är vilka konsekvenser våld mot politiker får. Även här fokuserar jag specifikt på trakasserier på nätet och på riksdagsledamöters erfarenheter. Konsekvenserna av att personligen utsättas för nättrakasserier undersöks först med data från riksdagsenkäten, med fokus på sambandet mellan våldsutsatthet och överväganden om att lämna politiken. Därefter undersöks, med hjälp av intervju materialet, vilka konsekvenser trakasserier har för ledamöternas agerande på sociala medier.

Det är på sätt och vis förvånande att män som utsätts för trakasserier på nätet är något mer benägna att överväga att lämna politiken än kvinnor, i och med att männen utsätts för färre personliga kränkningar (se figur 7). För män motsvarar skillnaden mellan att aldrig ha upplevt kränkande kommentarer

på nätet (0 på utsatthetsskalan) och att utsättas för kränkande kommentarer mycket ofta (10 på utsatthetsskalan) en ökning med nästan två steg på en skala mellan 0 och 10 avseende överväganden att lämna politiken (ökningen är statistiskt signifikant med 95 procents säkerhet). Detsamma gäller för män som utsätts för direkta hot, men där är ökningen bara statistiskt signifikant med 90 procents säkerhet. Däremot finns inget statistiskt signifikant samband mellan trakasserier på nätet och överväganden att lämna politiken för kvinnor. Dessa skillnader mellan kvinnor och män är dessutom statistiskt signifikanta. Det är viktigt att notera att det bara är korrelationer som undersöks här, och att det alltså inte går att säga något om den kausala effekten av att utsättas för olika former av trakasserier. Koefficienterna är dessutom ganska små i samtliga modeller, även när det gäller de som når statistisk signifikans.

Hur som helst är resultaten alltså något oväntade på så vis att man kunde förvänta sig att kvinnors särskilda utsatthet skulle medföra ett starkare samband mellan trakasserier på nätet

och överväganden att lämna politiken bland kvinnor än bland män. Det går bara att spekulera om möjliga orsaker till att män som utsätts för trakasserier verkar vara mer benägna att lämna politiken. Det är till exempel möjligt att män reagerar mer negativt på trakasserier eftersom de inte förväntar sig att detta ska vara en del av det dagliga livet som politiker. Kvinnor kan vara mer vana vid trakasserier – både personligen och genom att ha bevittnat andra kvinnor som utsätts – och eventuellt både förvänta sig och acceptera trakasserier som en del av politikernas arbetsbeskrivning.³⁷ Det kan också vara så att de kvinnor som når riksdagen är mer hårdhudade än manliga ledamöter eftersom det i allmänhet är svårare för kvinnor att nomineras och väljas till politiska uppdrag. En annan förklaring kan vara att utsatthet för trakasserier kan vara korrelerad med icke-observerade faktorer som predicerar huruvida en ledamot överväger att lämna politiken. Om så är fallet påverkar troligtvis graden av utsatthet för trakasserier i sig inte politikernas vilja att lämna sitt uppdrag särskilt mycket.

VÅLDETS KONSEKVENSER
FÖR DEN OFFENTLIGA DEBATTEN
Härnäst använder jag intervjumaterialet för att undersöka andra konsekvenser av trakasserier på nätet. Ett återkommande tema bland respondenterna är att de känner sig begränsade av den hårda och hotfulla ton de möter på sociala medier. Flera politiker uppger att de undviker vissa ämnen som de anser genererar en stor mängd trakasserier. En respondent nämnde migration, integration och jämställdhet som ämnen som »triggar trollden« (R22).

Såväl manliga som kvinnliga politiker är medvetna om och problematiserar riskerna med att tystna i debatten och idka självrensning på sociala medier på grund av trakasserier. Samtidigt uppger en stor andel av respondenterna att de inte begränsar sig och att de fortsätter att debattera de ämnen som de tycker är viktiga. Det finns dock en tydlig könsskillnad i detta avseende. Kvinnor utgör en stor majoritet av de som uppger att de känner sig begränsade av trakasserier och är mycket försiktiga med vad de skriver. Till exempel menar en kvinna att hon undviker vissa ämnen som är mycket viktiga för henne som politiker, till exempel migration (R5). Flera andra kvinnliga respondenter beskriver liknande begränsningar. En av dem menar att ämnen som »det inte går att skriva om« på Twitter är sexuella trakasserier, våldtäkt, rasism och sexism (R14). En annan menar att flera av hennes kvinnliga kollegor helt undviker att skriva om migration, integration och

jämställdhet (R22).

Flera politiker, i synnerhet kvinnor, vittnar även om att de blivit mer försiktiga med vilken typ av innehåll och bilder de publicerar på sociala medier. En respondent menar att det är synd att den hårda tonen på sociala medier har gjort att politiker inte kan visa upp aspekter från privatlivet på samma sätt längre, vilket kan öka distansen till väljarna (R28). En annan kvinnlig respondent menar att hon alltid måste väga in kommentarer om hur hon ser ut eller klär sig när hon väljer vad hon ska lägga upp på sociala medier (R8).

Sammantaget tyder analyserna på att kvinnor och män i politiken delvis påverkas olika av trakasserier på nätet. Män som utsätts för trakasserier förefaller vara något mer benägna att överväga att lämna politiken än kvinnor. Kvinnor upplever i stället mer begränsningar av sitt handlingsutrymme vad gäller vilka ämnen de kan debattera i sociala medier och vilken typ av meddelanden de kan publicera.

Slutsatser

Analyserna i denna rapport visar sammantaget att priset för politisk makt är högre för kvinnor än för män. Totalt sett utsätts kvinnor i politiken för mer våld än män, och detta gäller i synnerhet mäktiga och synliga kvinnor. Kvinnor utsätts också för en grövre form av kränkningar än män. Trakasserier mot kvinnor är oftare personliga och kopplade till deras identitet som kvinnor, medan män oftare trakasseras för sina politiska åsikter eller sitt utövande av uppdrag. En av konsekvenserna är att kvinnor tystas i den politiska debatten och avstår från att debattera vissa ämnen.

Det är värt att betona att det faktum att svenska politiker främst utsätts för psykiskt snarare än fysiskt våld, och att kvinnors relativt högre våldsutsatthet som politiker främst gäller just psykiskt våld, inte på något sätt gör fenomenet trivialt. Det psykiska våldet mot svenska politiker utgör ett substantiellt ingrepp i den representativa demokratin.

När politiker avstår från att debattera vissa frågor för att undvika trakasserier riskerar dessa frågor att få mindre uppmärksamhet i offentligheten. Följden av att vissa frågor hamnar i skymundan i debatten kan bli en svagare politikutveckling och minskade krav på åtgärder från allmänheten. Vidare indikerar analyserna i denna studie att det inte är valresultatet som ensamt avgör vilket inflytande en politiker får. Könsskillnaderna i våldet mot politiker medför att politikernas kön kan avgöra hur stort deras handlingsutrymme blir. Den

37. Se Pruyssers, Thomas och Blais 2020; Wagner 2020.

större mängd och den grövre karaktär på angreppen som drabbar kvinnliga politiker leder till att kvinnor ställs inför andra överväganden än män när de fattar beslut om sin politiska gärning. Valet om vilka frågor de ska driva, när och hur de ska engagera sig i debatter och huruvida de är beredda att ta på sig ledarskapsuppdrag hamnar i en annan dager. Kvinnor och män åtnjuter med andra ord inte likvärdiga förutsättningar för att utföra politiska uppdrag i Sverige, vilket går rakt emot demokratiska jämlikhetsprinciper.

Att könsskillnaderna i utsatthet för våld är som störst bland de mäktigaste och synligaste politikerna har dessutom potentiellt långtgående symboliska implikationer. Politiken var länge en exklusiv sfär för män, och den manliga politiska dominansen är fortfarande mycket stark i många länder. Att kvinnor tar plats på ledande positioner och syns i politiken är avgörande för kvinnliga medborgares politiska deltagande och upplevda politiska inkludering.³⁸ Det är troligt att kvinnliga medborgare påverkas negativt av att bevittna det höga pris som mäktiga och synliga kvinnliga politiker betalar.

En stor andel av det våld som svenska politiker drabbas av polisanmäls inte, och den vanligaste anledningen uppges vara att den som utsätts inte tror att en polisanmälan kommer att leda till något.³⁹ Förmodligen utgörs en stor andel av våldet mot politiker av handlingar som inte är olagliga. De är likväl problematiska ur ett demokratiperspektiv i och med de konsekvenser de får, och insatser behövs därför på bred front för att säkerställa att den demokratiska representationen inte störs av våld mot politiker.

En implikation av rapportens resultat är att säkerhetsarbete och stöttande av politiker kan spela en betydande roll för den politiska jämställdheten. Våld innebär alltid ett oskäligt ingrepp i den representativa demokratin. För att säkerställa att politiker inte tvingas till osakliga överväganden i utövandet av sina uppdrag som förtroendevalda behövs strukturer för att motverka och hantera alla former av våld mot politiker. Här kan till exempel politiska partier och parlamentariska organisationer spela en viktig roll. Vidare bör arbetet med att stötta politikerna i deras hantering av sociala medier och andra arenor där hot och trakasserier kan förekomma ta sin utgångspunkt i hur dessa fenomen skiljer sig åt för kvinnor och män. Politiska partier kan också behöva en ökad medvetenhet om det faktum att framförandet av ståndpunkter i vissa ämnen, såsom jämställdhet och migration, kräver ett särskilt stöd till de politiker som uttrycker dem. Att utveckla

hanteringen av våld mot politiker skulle kunna vara en central insats för att stärka jämställdheten i politiken.

Referenser

- Ballington, Julie (2018). »Turning the Tide on Violence against Women in Politics: How Are We Measuring Up?«, *Politics & Gender*, 14(4): 695–701.
- Bardall, Gabrielle (2011). *Breaking the Mold: Understanding Gender and Electoral Violence*. Washington D.C.: IFES.
- Bardall, Gabrielle (2013). »Gender-Specific Election Violence: The Role of Information and Communication Technologies«, *Stability: International Journal of Security and Development*, 2(3).
- Barnes, Tiffany D. och Emily Beaulieu (2014). »Gender Stereotypes and Corruption: How Candidates Affect Perceptions of Election Fraud«, *Politics & Gender*, 10(3): 365–91.
- Bjarnegård, Elin (2018). »Making Gender Visible in Election Violence: Strategies for Data Collection«, *Politics & Gender*, 14(4): 690–95.
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2006). *Konsten att läsa statistik om brottslighet*. ISSN 1100-6676.
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ), »Politikernas trygghetsundersökning (PTU)«, bra.se/statistik/statistiskaundersokningar/politikernas-trygghetsundersokning.html.
- Campbell, David E. och Christina Wolbrecht (2006). »See Jane Run: Women Politicians as Role Models for Adolescents«, *Journal of Politics*, 68(2): 233–47.
- Centre for Social Research och UN Women (2014). *Violence Against Women in Politics. A Study Conducted in India, Nepal and Pakistan*. UN Women.
- Chen, Gina Masullo, Paromita Pain, Victoria Y. Chen, Madlin Mekelburg, Nina Springer och Franziska Troger (2020). »'You Really Have to Have a Thick Skin': A Cross-Cultural Perspective on How Online Harassment Influences Female Journalists«, *Journalism*, 21(7): 877–95.
- Eagly, Alice H. och Steven J. Karau (2002). »Role Congruity Theory of Prejudice toward Female Leaders«, *Psychological Review*, 109(3): 573–98.
- Eggers, Andrew C., Nick Vivyan och Markus Wagner (2017). »Corruption, Accountability, and Gender: Do Female Politicians Face Higher Standards in Public Life?«, *The Journal of Politics*, 80(1): 321–26.

38. Campbell och Wolbrecht 2006; Hinojosa och Kittilson 2020; Mansbridge 1999; Schwindt-Bayer och Mishler 2005.

39. Gavell Frenzel 2021.

- Erikson, Josefina, Sandra Håkansson och Cecilia Josefsson (2021). »Three Dimensions of Gendered Online Abuse: Analyzing Swedish MPs' Experiences of Social Media«, *Perspectives on Politics*, 1–17.
- Folke, Olle och Johanna Rickne (2016). »The Glass Ceiling in Politics: Formalization and Empirical Tests«, *Comparative Political Studies*, 49(5): 567–99.
- Fox, Richard L. och Jennifer L. Lawless (2010). »If Only They'd Ask: Gender, Recruitment, and Political Ambition«, *The Journal of Politics*, 72(2): 310–26.
- Gavell Frenzel, Anna (2021). *Politikernas trygghetsundersökning 2021. Förtroendevaldas utsatthet och oro för trakasserier, hot och våld 2020*, rapport 2021:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- de Haan, Willem (2008). »Violence as an Essentially Contested Concept«, i: *Violence in Europe*, red. Sophie Body-Gendrot och Pieter Spierenburg. New York: Springer, 27–40.
- Hermans, Liesbeth och Maurice Vergeer (2013). »Personalization in E-Campaigning: A Cross-National Comparison of Personalization Strategies Used on Candidate Websites of 17 Countries in EP Elections 2009«, *New Media & Society*, 15(1): 72–92.
- Herrick, Rebekah och Lori D. Franklin (2019). »Is It Safe to Keep This Job? The Costs of Violence on the Psychological Health and Careers of U.S. Mayors«, *Social Science Quarterly*, 100(6): 2047–58.
- Hinojosa, Magda och Miki Caul Kittilson (2020). *Seeing Women, Strengthening Democracy: How Women in Politics Foster Connected Citizens*. New York: Oxford University Press.
- Håkansson, Sandra (2021). »Do Women Pay a Higher Price for Power? Gender Bias in Political Violence in Sweden«, *The Journal of Politics*, 83(2): 515–31.
- Håkansson, Sandra (2023, kommande). »Violence against Swedish Local Level Politicians«, i: *Gender and Violence against Political Actors*, red. Elin Bjarnegård och Pär Zetterberg. Temple University Press.
- Höglund, Kristine (2009). »Electoral Violence in Conflict-Ridden Societies: Concepts, Causes, and Consequences«, *Terrorism and Political Violence*, 21(3): 412–27.
- Imbusch, Peter (2003). »The Concept of Violence«, i: *International Handbook of Violence Research*, red. Wilhelm Heitmeyer och John Hagan. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 13–42.
- Inter-Parliamentary Union (2018). *Sexism, Harassment and Violence against Women Parliamentarians*. Geneva: Issues Brief.
- Krook, Mona Lena (2020). *Violence against Women in Politics*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Krook, Mona Lena och Juliana Restrepo Sanín (2016). »Gender and Political Violence in Latin America. Concepts, Debates and Solutions«, *Política y gobierno*, 23(1): 127–62.
- Krug, Etienne G., Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi och Rafael Lozano (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Kuperberg, Rebecca (2021). »Incongruous and Illegitimate: Antisemitic and Islamophobic Semiotic Violence against Women in Politics in the United Kingdom«, *Journal of Language Aggression and Conflict*, 9(1): 100–126.
- Larsson, Anders Olof och Bente Kalsnes (2014). »'Of Course We Are on Facebook': Use and Non-Use of Social Media among Swedish and Norwegian Politicians«, *European Journal of Communication*, 29(6): 653–67.
- Lawless, Jennifer L. och Richard L. Fox (2010). *It Still Takes a Candidate: Why Women Don't Run for Office*, 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lawless, Jennifer L. och Kathryn Pearson (2008). »The Primary Reason for Women's Underrepresentation? Reevaluating the Conventional Wisdom«, *The Journal of Politics*, 70(1): 67–82.
- Mansbridge, Jane (1999). »Should Blacks Represent Blacks and Women Represent Women? A Contingent 'Yes'«, *The Journal of Politics*, 61(3): 628–57.
- Montin, Stig (2014). *Municipalities, Regions and County Councils in Sweden: Actors and Institutions*. School of Public Administration, University of Gothenburg.
- NDI (2016). *#Not the Cost: Stopping Violence against Women in Politics: Program Guidance*. Washington D.C.: NDI.
- Nordén, Elisabeth (2018). *Kvinnors och mäns utsatthet som politiker*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- O'Brien, Diana Z. (2015). »Rising to the Top: Gender, Political Performance, and Party Leadership in Parliamentary Democracies«, *American Journal of Political Science*, 59(4): 1022–39.

- O'Brien, Diana Z. och Johanna Rickne (2016). »Gender Quotas and Women's Political Leadership«, *American Political Science Review*, 110(1): 112–26.
- Okimoto, Tyler G. och Victoria L. Brescoll (2010). »The Price of Power: Power Seeking and Backlash against Female Politicians«, *Personality & Social Psychology Bulletin*, 36(7): 923–36.
- Oz, Mustafa, Pei Zheng och Gina Masullo Chen (2018). »Twitter versus Facebook: Comparing Incivility, Impoliteness, and Deliberative Attributes«, *New Media & Society*, 20(9): 3400–3419.
- Pruysers, Scott, Melanee Thomas och Julie Blais (2020). »Mediated Ambition? Gender, News and the Desire to Seek Elected Office«, *European Journal of Politics and Gender*, 3(1): 37–59.
- Rudman, Laurie A. och Peter Glick (1999). »Feminized Management and Backlash toward Agentic Women: The Hidden Costs to Women of a Kinder, Gentler Image of Middle Managers«, *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(5): 1004–10.
- Rudman, Laurie A., Corinne A. Moss-Racusin, Julie E. Phelan och Sanne Nauts (2012). »Status Incongruity and Backlash Effects: Defending the Gender Hierarchy Motivates Prejudice against Female Leaders«, *Journal of Experimental Social Psychology*, 48(1): 165–79.
- Schneider, Monica C., Angela L. Bos och Madeline DiFilippo (2022). »Gender Role Violations and Voter Prejudice: The Agentic Penalty Faced by Women Politicians«, *Journal of Women, Politics & Policy*, 43(2): 117–33.
- Schwindt-Bayer, Leslie A. och William Mishler (2005). »An Integrated Model of Women's Representation«, *The Journal of Politics*, 67(2): 407–28.
- Wagner, Angelia (2020). »Tolerating the Trolls? Gendered Perceptions of Online Harassment of Politicians in Canada«, *Feminist Media Studies*, 22:1: 32–47
- Ward, Stephen och Liam McLoughlin (2020). »Turds, Traitors and Tossers: The Abuse of UK MPs via Twitter«, *The Journal of Legislative Studies*, 26(1): 47–73.

SNS Förlag
Box 5629, 114 86 Stockholm
Telefon: 08-507 025 00
info@sns.se www.sns.se

SNS – Studieförbundet Näringsliv och Samhälle – är en oberoende ideell förening som genom forskning, möten och utbildning bidrar till att ledande beslutsfattare i näringsliv, politik och offentlig förvaltning kan fatta välgrundade beslut baserade på vetenskap och saklig analys. 280 ledande företag, myndigheter och organisationer är medlemmar i SNS.